

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

“ вересня ” 2022р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 052 – Політологія
Спеціалізації:
Освітньо-професійна програма: Політологія

ОНУ
2022

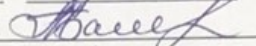
Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України». Одеса : ОНУ, 2022. 17 с.

Розробник: Хмарський Вадим Михайлович, докт. іст. наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін.

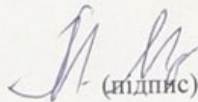
Протокол № 1 від "5" вересня 2022 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олена БАЧИНСЬКА)
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП/ОНП Політологія

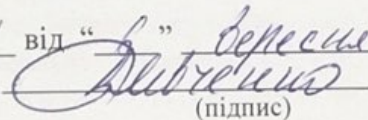

(підпис)

(Марія Мілова)
(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "5" вересня 2022 р.

Голова НМК

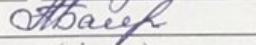

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олена Бачинська)
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від "___" ___ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змстових модулів – 3	Галузь знань <u>шифр і назва</u> <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> Спеціальність <u>052 – Політологія</u> Рівень вищої освіти: <u>Перший</u> (бакалаврський)	Обов'язкова	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	10 год
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	-
		<i>Лабораторні</i>	
		не передбачені	не передбачені
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	80
		у т. ч. ІНДЗ*: – не передбачене	
<i>Форма підсумкового контролю:</i>			
іспит	-		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета нормативного курсу є ознайомлення студентів з основними досягненнями науки в галузі історичної україністики як фундаментальної науки в системі гуманітарного знання, з основними історичними етапами української історії та основними її складовими – політичним, соціально-економічним, культурним розвитком у різні історичні періоди, що дозволить навчити аналізувати історичні процеси, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, класифікувати тенденції розвитку історичних подій, формувати наукове осмислення минулого України як складової частини світової спільноти. Сформуванню розуміння студентами актуальних проблем сучасної історичної науки в Україні, ознайомити студентів з методологічною орієнтацією істориків України, з доробком вчених та їх внеском у фонд історичної науки.

Завданням дисципліни є:

1. Ознайомити студентів з місцем історії у системі університетського навчання.
2. Систематизувати наявні знання студентів з вітчизняної історії.
3. Ознайомити студентів з закономірностями суспільно-політичних, соціально-економічних та культурних процесів, що проходили на українських землях.
4. Сформуванню у студентів уявлення щодо оцінок найбільш дискусійних подій історії України.
5. Сприяти формуванню уявлень про міждисциплінарні зв'язки у вивченні гуманітаристики.
6. Звернути увагу студентів на новітні засоби передачі інформації з історії України в контексті викликів епохи постправди.

7. Показати закономірності історичного розвитку при вивченні основних етапів становлення вітчизняної і зарубіжної культури і її взаємозв'язок із соціально-економічними, політичними процесами суспільства.
8. Розкрити сутність політичних, соціально-економічних та культурних процесів на території України у ході історичного розвитку.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

Програмні результати навчання (РН):

РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

1. Необхідний комплекс джерел до курсу.
2. Історіографічний доробок з проблематики курсу.
3. Основні та актуальні проблеми тематики даного курсу.
4. Важливі дати та події пов'язані з політичною, економічною, соціальною історією України.
5. Найвидатніші персоналії, які визначали хід історичних подій в Україні.

Вміти:

1. Систематизувати і аналізувати джерельний матеріал курсу.
2. Узагальнювати фактичний матеріал, набутий під час лекцій та самостійно опрацьованої літератури до курсу.
3. Робити висновки з вивченої теми.
4. Користуватися картографічним та іншими допоміжними матеріалами.

3. Зміст навчальної дисципліни

ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль I. Україна в найдавніші часи та період середньовіччя

ТЕМА 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. НАЙДАВНІШІ ЧАСИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Місце України в сучасному світі. Предмет і завдання курсу. Огляд джерел і літератури. Методичні поради до вивчення курсу.

Походження людини. Трипільська культура. Кіммерійці. Скіфи. Сармати. Геродот про Скіфію. Суспільно-політичний устрій скіфських племен. Рід занять, військові походи. Культура скіфів. Античні міста-колонії на території України. Суспільно-політичне життя та економічний лад. Культура. Слов'янські племена. Етногенез слов'ян. Перші письмові згадки про слов'ян. Зона розселення слов'ян. Суспільно-політичний лад. Рід занять. Релігія та культура слов'ян.

ТЕМА 2. РУСЬ У IX – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XII ст.

Утворення держави Русь. Норманська теорія та її наслідки. Русь наприкінці IX – першій половині XI ст. Князь і дружина, органи влади. Формування державної території. Законодавство. Хрещення Русі та значення прийняття християнства як державної релігії. Зовнішня політика і міжнародне становище Русі. Русь в останній період свого існування. Місце Русі в історії України та в етногенезі українського народу.

ТЕМА 3. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XII – НА ПОЧАТКУ XVII ст.

Феодална роздробленість Русі. Галицько-Волинська держава у XII ст.–60-ті рр. XIII ст. Данило Галицький. Монгольська навала. Встановлення золотоординського панування. Боротьба проти поневолення. Включення українських земель до складу іноземних держав у другій половині XIV ст. – першій половині XVI ст. Боротьба Великого князівства Литовського та Польського королівства за українські землі. Вхід до Закарпаття до Угорщини, а Буковини – до Молдавського князівства. Створення Кримського ханства. Туреччина та землі України.

Литовсько-руська держава. Великокнязівська опозиція у 30-40-х роках XV ст. Галичина, Буковина та Закарпаття у XV–першій половині XVI ст. Люблінська унія 1569 р. Соціально-економічний розвиток українських земель. Формування української народності: етапи, територія, мова, побут. Берестейська унія 1596 р. Передумови та причини виникнення українського козацтва. Утворення Запорозької Січі. Організація реєстрового козацтва. Розвиток культури в Україні у XV – першій половині XVII ст. Діяльність православних братств.

Змістовий модуль 2. Україна в добу нового часу

ТЕМА 4. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В РОКИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ СЕРЕДИНИ XVII СТ. – ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XVII ст.

Зростання соціальної напруженості в Україні наприкінці XVI – першій половині XVII ст. Періодизація козацьких виступів. Петро Конашевич-Сагайдачний. Козацькі війни з Річчю Посполитою в 20-30-х рр. XVII століття. Україна напередодні Визвольної війни. Початок війни. Бойові дії в 1649-1653 рр. Формування української державності. Українсько-російський договір 1654 р. Проблема завершення Визвольної війни в історичній літературі. Історичне значення Визвольної війни середини XVII ст.

Політичне становище в Україні. після смерті Б.Хмельницького. Розкіл Гетьманщини на Лівобережну і Правобережну. Андрусівське перемир'я. Гетьман Дорошенко. Запорозька Січ у другій половині XVII ст. І.Сірко. «Вічний мир» 1686 р. Відновлення козацтва на Правобережжі. С.Палій. Початок гетьманства І.Мазепи.

Соціально-економічний розвиток і суспільно-політичний лад в Україні. Культура України в другій половині XVII ст.

ТЕМА 5. ГЕТЬМАНЩИНА У XVIII СТ.

Політичне становище українських земель наприкінці XVII–на початку XVIII ст. Північна війна та союз І.Мазепи з Карлом XII. П.Орлик. Наступ царату на інституції української державності. Нова Січ. Соціально-економічний розвиток українських земель. Виступи проти соціального визиску на Правобережжі.

Соціально-економічне і політичне становище Лівобережної і Слобідської України. Остаточна ліквідація царизмом автономного устрою Лівобережжя і Слобожанщини. Зміни в адміністративно-територіальному устрої Лівобережжя і Слобожанщини. Система органів управління. Селянські повстання на Лівобережжі, Слобожанщині і Правобережжі. Відвоювання і заселення Північного Причорномор'я. Правобережжя і західноукраїнські землі в другій половині XVIII ст.

ТЕМА 6. УКРАЇНА В XIX СТ.

Адміністративно-територіальний поділ українських земель у складі Російської імперії. Особливості соціально-економічного розвитку в Лівобережній, Слобідській та Південній Україні. Початок національного відродження. Декабристський і польський національні рухи та їх вплив на українське відродження. Зародження українського політичного руху.

Реформи 1860-1870-х рр. в Російській імперії та Україна. Економічний розвиток України у 1860-1890 рр. Зміни в соціальній структурі населення.

Українській національно-визвольний рух в Наддніпрянщині. Русифікаторська політика царського уряду. Участь українців в російському та польському визвольних рухах. Український національно-визвольний рух на Західній Україні. Створення українських політичних партій.

Змістовий модуль 3. Новітня історія України

ТЕМА 7. УКРАЇНА В ПЕРШІЙ ЧВЕРТІ XX СТ.

Соціально-економічне і політичне становище українських земель на початку XX ст. Україна в революції 1905-1907 рр. Україна в період реакції та в роки першої світової війни. Українська культура на початку XX ст.

Крах самодержавства і початок національно-демократичної революції в Україні. Проголошення автономії України. Боротьба за владу в Україні в кінці 1917 – на початку 1918 рр. Універсали Центральної Ради.

Українська Держава П. Скоропадського. Період Директорії УНР. Західноукраїнська Народна Республіка. Встановлення радянської влади в Україні у 1920 р.

ТЕМА 8. РАДЯНСЬКА УКРАЇНА В 1920–1930-ТІ РР. ЗАХІДНА УКРАЇНА У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

Радянська Україна у 20-ті рр. Особливості впровадження НЕПу на українських землях. Політика українізації. Соціально-економічні перетворення в радянській Україні наприкінці 1920–30-ті рр. Голодомор 1932-1933 рр. Суспільно-політичні процеси в радянській Україні наприкінці 1920–30-ті рр. Формування тоталітарної системи. Початок широкомасштабних репресій тоталітарного уряду.

Перебування західних українських земель у складі Польщі, Румунії, Чехословаччини. Порівняльна характеристика політики цих держав щодо українців. Активна політична та культурницька діяльність української еміграції у міжвоєнний період. Українське політичне життя в Східній Галичині. Організація український націоналістів – борець за волю України. «Карпатська Україна» – спроба побудови української державності в Закарпатті.

ТЕМА 9. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 60-Х РР. ХХ СТ.

Початок Другої світової війни і доля західноукраїнських земель. Встановлення німецького окупаційного режиму в Україні. Боротьба проти німецької окупації 1942-1944 рр.

Основні військові операції Червоної Армії на території України. Політика радянської влади у звільнених областях. ОУН–УПА на завершальному етапі війни. Наслідки Другої світової війни для України. Міжнародне становище УРСР внаслідок Другої світової війни.

Повоєнна відбудова і розвиток України в 1945 – середині 1950-х рр. Голод в Україні в 1946-1947 рр. Завершення радянської інкорпорації західноукраїнських земель. Суспільно-політичне та культурне життя. Україна в умовах десталінізації (1956-1964 рр.) Зародження дисидентського руху.

ТЕМА 10. РАДЯНСЬКА УКРАЇНА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 60-Х – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ 80-Х РР. ХХ СТ. СУЧАСНА УКРАЇНА

Верхівковий переворот. Проблеми економічного розвитку. Суперечливі процеси у розвитку культури і науки. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985). Українська Гельсінська Група та її діяльність.

Спроба державного перевороту 1991 р та проголошення незалежності України. Діяльність президента Л. Кравчука, урядів і парламенту України в галузі державного будівництва. Проблеми соціально-економічного та політичного реформування українського суспільства. Зниження темпів промислового і сільськогосподарського виробництва. Інфляційні процеси. Поширення безробіття. Дискусії навколо проблеми Кримської автономії. Загострення протистояння між законодавчою та виконавчою гілками центральної влади у 1993 р. Вибори до Верховної Ради та президента України у 1994 р.

Соціально-економічна та політична платформа президента Л. Кучми. Затвердження програми економічної лібералізації восени 1994 р. Початок реалізації програми приватизації державного майна. Формування політико-економічних груп. Прийняття Конституції України. Грошова реформа. Прем'єр-міністр В. Ющенко. Початок економічної стабілізації наприкінці 1990-х років. Політична криза 2000-2001 рр. Кампанія «Україна без Кучми!».

«Помаранчева» революція. Початок президентської виборчої кампанії 2004 р. і українське суспільство. Фальсифікації виборів з боку влади. Президентська діяльність В. Ющенка. Вибори Президента України 2010 р. Зміна політичного вектору розвитку країни за президентства В. Януковича. Причини, привід, перебіг та наслідки «Революція гідності» 2013-2014 рр. Анексія Криму РФ. Війна на Донбасі (2014-2022). Широкомасштабне вторгнення РФ 24 лютого 2022 рр. та події війни РФ проти України.

Діяльність України на міжнародній арені. Концепція української зовнішньої політики. Набуття Україною без'ядерного статусу. Участь України у миротворчих процесах ООН, у програмі «Партнерство заради миру», в діяльності Ради Європи та інших міжнародних інституцій.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин			
	Очна форма		Заочна форма	
	Усь	у тому числі	Усь	у тому числі

	ого	л	п/с	лаб	сп	ого	л	п/с	лаб	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Україна в найдавніші часи та період середньовіччя										
<i>Тема 1.</i> Вступ до вивчення історії України. Найдавніші часи на території України	8	2	-	-	6	10	1	-	-	10
<i>Тема 2.</i> Русь у IX – першій половині XII ст.	10	2	2	-	6	8	1	-	-	10
<i>Тема 3.</i> Українські землі в другій половині XII – на початку XVII ст.	10	2	2	-	6	8	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1:	28	6	4		18	26	4	-	-	30
Змістовий модуль 2. Україна в добу нового часу										
<i>Тема 4.</i> Українські землі середини XVII – XVIII ст.	12	2	2	-	8	12	1	-	-	10
<i>Тема 5.</i> Україна XIX – на початку XX ст.	14	4	-	-	10	8	1	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2:	26	6	2	-	18	28	2	-	-	20
Змістовий модуль 3. Новітня історія України										
<i>Тема 6.</i> Радянська Україна в 1920–1930-ті рр. Західна Україна у міжвоєнний період	12	2	-	-	8	12	1	-	-	10
<i>Тема 7.</i> Україна в роки другої світової війни – першій половині 60-х рр. XX ст.	12	2	2	-	8	12	1	-	-	10
<i>Тема 8.</i> Радянська Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст. Сучасна Україна	12	2	2	-	8	12	2	-	-	10
Разом за змістовим модулем 3:	36	8	4		24	36	4	-	-	30
Усього годин	90	16	14	-	60	90	10	-	-	80

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (для очної форми навчання)	Кількість годин (для заочної форми навчання)
Змістовий модуль 1. Україна в найдавніші часи та період середньовіччя			
1.	Середньовічна держава – Русь [1]	2	2
2.	Українські землі в складі іноземних держав наприкінці XV – першій половині XVII ст. [1,2]	4	2
Змістовий модуль 2. Україна в добу нового часу			
3.	Визвольна війна українського народу середини XVII ст. [1,2,3]	2	2

Змістовий модуль 3. Новітній період історії України			
4.	Україна в період національної революції 1917-1920 рр. [1,3]	2	2
5.	Україна в роки II Світової війни і перше післявоєнне десятиліття [2,3]	4	2
Разом		14	10

Види роботи:

[1] – обговорення;

[2] – дискусії;

[3] – доповіді.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин (для очної форми навчання)	Кількість годин (для заочної форми навчання)
Змістовий модуль 1. Україна в найдавніші часи та період середньовіччя			
1.	Тема: Вступ до вивчення історії України. Найдавніші часи на території України[1]	6	10
2.	Тема: Русь у IX – першій половині XII ст. [1]	6	10
3.	Тема: Українські землі в другій половині XII – на початку XVII ст. [1, 2]	6	10
Змістовий модуль 2. Україна в добу нового часу			
4.	Тема: Українські землі в роки національно-визвольної революції середини XVII ст. – другій половині XVII ст. [1, 2]	6	10
5.	Тема: Гетьманщина у XVIII ст. [1, 2]	6	5
6.	Тема: Україна в XIX ст. [1,2]	6	5
Змістовий модуль 3. Новітня історія України			
7.	Тема: Україна в першій чверті XX ст. [1, 3]	6	5
8.	Тема: Радянська Україна в 1920–1930-ті рр. Західна Україна у міжвоєнний період [1, 3]	6	5
9.	Тема: Україна в роки другої світової війни – першій половині 60-х рр. XX ст. [1, 3]	6	10
10.	Тема: Радянська Україна у другій половині 60-х – першій половині 80-х рр. XX ст. Сучасна Україна [3]	6	10
Разом		60	80

До самостійної роботи відносяться види завдань:

[1] – підготовка до лекцій, практичних;

[2] – написання рефератів;

[3] – перегляд документальних передач, написання есе.

Критерієм оцінювання самостійної роботи є повнота викладу та змістова наповнюваність матеріалу, поданого в рефераті та самостійність і творчий підхід у написанні есе після перегляду передачі із циклу документальних передач «Розсекречена історія».

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається *пояснювально-ілюстративний метод*, у межах якого викладач допомагає студентам здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій, у тому числі використовуючи карти та семінарських занять, на яких студенти репродукують отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищевикладеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння студента критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Вивчаючи окремі теми, використовується й *дослідницький метод*, який передбачає організацію активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань, аналізуючи відео- фотоматеріали й роблячи самостійні висновки.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т. ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Протягом засвоєння навчальної дисципліни студенти мають можливість накопичувати бали за рахунок виконання різних форм роботи під час поточного та періодичного контролю або здачі заліку під час підсумкового контролю:

Поточний контроль:

- усний контроль: індивідуальне / фронтальне опитування за питаннями відповідної теми під час лекцій;
- робота під час семінарських занять;
- оцінювання виконання рефератів (оцінювання доповіді та презентації);

Періодичний контроль:

- оцінювання письмових робіт (есе) підготовлених після перегляду документальних передач.

Підсумковий контроль: залік.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за різними видами роботи

Вид роботи	Кількість балів
<i>Поточний контроль:</i>	
- Опитування індивідуальне / фронтальне за питаннями відповідної теми під час лекцій, участь здобувачів в обговоренні проблемних питань	від 0 до 2
- Робота під час семінарських занять	від 0 до 9
- Виконання рефератів за однією із запропонованих тем: доповідь та демонстрація презентації	від 0 до 15
<i>Періодичний контроль:</i>	
- Оцінювання письмових робіт (есе) підготовлених після	від 0 до 10

перегляду документальних передач.	

Загальна підсумкова оцінка визначається як сума балів за результатами поточного, періодичного або підсумкового контролю.

Критерії оцінювання роботи під час лекції:

К-сть балів	Критерії оцінювання
2	Здобувач бере активну участь в обговоренні питань під час лекції; бере активну участь у обговоренні проблемних питань, користується додатковою навчально-методичною та науковою літературою; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади.
1	Здобувач іноді бере участь в обговоренні під час лекції; частково виступає і задає питання.

Критерії оцінювання роботи на семінарському занятті:

К-сть балів	Критерії оцінювання
9-7	Здобувач зобов'язаний підготувати кожен пункт плану практичного заняття у повному обсязі. Відповідь має бути побудована на основі розуміння причин явища, його перебігу та наслідків. Студенти не повинні обмежуватися стислим просторікуванням, а продемонструвати системні знання з теми семінару. Вони передбачають не стільки констатацію фактів, скільки пояснення їхньої сутності. Якісна підготовка до семінарів передбачає ознайомлення з науковими або/і навчальними книгами/брошурами, науковими статтями, лекційним матеріалом, енциклопедіями, довідниками.
6-4	Здобувач освіти дає об'ємну/повну відповідь на більшість питань плану заняття, доповнює відповіді інших студентів, демонструє вміння брати участь у дискусії, використовуючи наукові аргументи.
3-2	Здобувач освіти дає відповідь на одне або два питання плану заняття, лише частково доповнює відповіді інших студентів.
1	Здобувач присутній на занятті, але не бере участь у обговоренні питань, запропонованих викладачем згідно заявленої теми.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів, що має бути захищена на практичному занятті або під час спеціально відведених годин консультацій.

Вид роботи	Кіл-ть балів	Критерії оцінювання результатів виконання завдань для самостійної роботи
Підготовка та захист реферату	15-12	Доповідь має самостійний характер, визначається повнотою викладу матеріалу, наявністю структури тексту, з використанням фахової літератури і джерела, обґрунтованих висновків. Вагомою частиною оцінювання якості самостійної роботи є вміння доповідача дискутувати, використовуючи виважені аргументи. Може супроводжуватися презентацією або ілюстраціями, але ця форма не є обов'язковою.
	11-7	Доповідь виконана самостійно, оформлення відповідає вищезазначеним вимогам, але запропоновані висновки або не точно відповідають темі роботи, або є поверхневими, що не дає змоги зрозуміти глибину осягнення доповідачем змісту реферату.

	6-1	Завдання виконано на низькому теоретичному рівні, без пояснення причин явищ, описаних у тексті, та висновків. Використана література або джерела не повною мірою відповідають обраній темі. Здобувач не демонструє розуміння предмету дискусії.
	0	Завдання не виконано.
Підготовка та написання есе	10-8	Здобувач подивився із запропонованого переліку передачу, присвячену обговоренню в студії історичної події, підготував розлогу відповідь у вигляді есе; у повній мірі демонструє володіння навичками наукового дослідження; виявляє самостійність у підборі, аналізі та узагальненні відповідної інформації; із розглянутої проблеми робить чіткі вірні висновки. Здобувач аналізує проблемну ситуацію з творчим підходом, використовуючи нешаблонні фрази, демонструє розгорнуте, цікаве бачення, яке відрізняється власними роздумами, висновками.
	7-5	Здобувач подивився із запропонованого переліку передачу, присвячену обговоренню в студії історичної події, підготував розлогу відповідь у вигляді есе; Здобувач виконав практичне завдання, у повній мірі демонструє знання предмету вивчення, чітко описує суттєві його ознаки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки і формулює висновки.
	4-1	Здобувач подивився із запропонованого переліку передачу, присвячену обговоренню в студії історичної події, підготував відповідь у вигляді есе; але недостатньо розкрив сутність, допускаючи при цьому суттєві неточності; відсутні сформовані вміння та навички дослідження і обґрунтування висновків.
	0	Завдання не виконано.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 10%). Обов'язкова присутність здобувачів на підсумковому контролі. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо академічної доброчесності: регламентується Кодексом академічної доброчесності учасників освітнього процесу Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в освітній та науково-дослідній роботі учасників освітнього процесу та науковців Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. В окремих випадках навчання може відбуватись он-лайн з використанням дистанційних технологій. Порядок та умови такого навчання регламентуються Положенням про організацію освітнього процесу в ОНУ (<http://onu.edu.ua/uk/geninfo/official-documents>). У випадку відсутності здобувача на лекції або практичному занятті він зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття через опитування в поза аудиторний час (час консультацій викладача). Невідпрацьовані заняття вважаються незданими і за них не нараховується оцінка в балах. У підсумку, оцінені за 100-бальною системою, знання здобувача відображаються у заліково-екзаменаційній відомості та заліковій книжці.

11. Питання для підсумкового контролю

1. Предмет вивчення, періодизація, джерела та історіографія історії України.
2. Кам'яна доба на території України: етапи розвитку людини та суспільства.

3. Трипільська археологічна культура та її історичне значення.
4. Кіммерійці, скіфи та сармати на теренах України.
5. Античні міста-держави в 1 тис. до н. е. у Північному Причорномор'ї.
6. Східні слов'яни у давнину. Виникнення держави Русь.
7. Особливості зовнішньої та внутрішньої політики київських князів до Володимира Святославича.
8. Русь у період розквіту: Володимир Великий та Ярослав Мудрий.
9. Соціальна структура та економічний розвиток Русі.
10. Політичний і культурний розвиток Русі в XI - першій третині XII ст.
11. Політична роздробленість Русі: причини, хід і наслідки.
12. Галицько-Волинська Русь: політичний і соціально-економічний розвиток.
13. Культура Русі та Галицько-Волинської держави.
14. Українські землі у складі Великого князівства Литовського: особливості політичного і соціально-економічного розвитку.
15. Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі.
16. Люблінська унія 1569 р. Соціально-економічний розвиток українських земель у складі Речі Посполитої.
17. Виникнення реєстрового козацтва у XVI ст.: причини і наслідки.
18. Розвиток культури в Україні у XIV - першій половині XVII ст.
19. Церковно-релігійна боротьба в Україні у другій половині XVI ст. - першій половині XVII ст. Брестська церковна унія.
20. Козацько-селянські повстання кінця XVI - першої половини XVII ст.
21. Політика гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного.
22. Причини, рушійні сили, характер і початок Визвольної війни українського народу середини XVII ст.
23. Хід Визвольної війни у 1649-1653 рр. Формування державності.
24. Договір Війська Запорозького з Московським царством 1654 р. і проблема завершення Визвольної війни.
25. Українські землі у другій половині XVII ст. «Руїна».
26. Україна наприкінці XVII ст. - на початку XVIII ст. Гетьманство І. Мазепи.
27. Наступ російського уряду на автономію українських земель в першій половині XVIII ст.
28. Українське козацтво у XVIII ст. Нова Січ.
29. Українська культура у другій половині XVII ст. - XVIII ст.
30. Україна в другій половині XVIII ст. Занепад Гетьманщини. Гайдамацький рух.
31. Приєднання до Російської імперії Північного Причорномор'я і Правобережної України. Заселення Південної України. Заснування Одеси.
32. Суспільно-політичні рухи в Україні у першій половині XIX ст. Кирило-Мефодіївське товариство.
33. Соціально-економічний розвиток українських земель в першій половині XIX ст.
34. Західноукраїнські землі наприкінці XVIII - у першій половині XIX ст.
35. Українська культура у першій половині XIX ст. Тарас Шевченко.
36. Скасування кріпосного права в Україні. Реформи 1860 - 70-х рр. у Російській імперії та Україні.
37. Соціально-економічний розвиток українських земель у другій половині XIX ст. (в межах Російської імперії).
38. Суспільно-політичний рух в Україні в другій половині XIX ст.
39. Західноукраїнські землі в другій половині XIX - на початку XX ст.
40. Україна на початку XX ст.
41. Україна в роки Першої Світової війни.
42. Революційні події в Україні у 1917 - на початку 1918 р. Центральна Рада.
43. Українська держава гетьмана П. Скоропадського.
44. Боротьба за владу в Україні наприкінці 1918-1919 рр. Директорія УНР.

45. Проголошення Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) та обставини злуки з УНР.
46. Радянська Україна в 1920-і рр.
47. Радянська Україна в 1930-і рр.
48. Західноукраїнські землі між двома світовими війнами.
49. Початок Другої Світової війни і Україна (1939-1941 рр.).
50. Воєнні дії в Україні у 1941-1944 рр.
51. Окупаційний режим і рух опору в Україні під час Другої Світової війни.
52. Україна на завершальному етапі війни (1944-1945 рр.) і в перше повоєнне десятиліття.
53. Україна у другій половині 50-х - 60-ті рр. ХХ ст.
54. Дисидентський рух в УРСР: причини, основні форми і течії.
55. Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.).
56. Початок перебудови та проведення економічних реформ.
57. Українська діаспора: причини виникнення, основні регіони.
58. Причини і обставини виникнення Української держави на початку 90-х рр. ХХ ст.
59. Соціально-економічний, політичний і культурний розвиток України на сучасному етапі.
60. Сучасні інтеграційні процеси в Європі і Україна.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	2	3	6	2	3	6	2	4	8
Практичні заняття	9	2	18	9	1	9	9	2	18
Разом			24			15			26
Разом	65								
Оцінка самостійної роботи:									
Реферат	15	1	15						
Есе				10	1	10	10	1	10
Разом	35								
Підсумкова сума балів	100								

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль										Сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Реферат, есе
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	
2	11	11	11	2	2	11	2	11	2	35
Усього за модулем 1: 24			Усього за модулем 2: 15			Усього за модулем 3: 26				100

Реалізація основних завдань контролю знань здобувачів вищої освіти в ОНУ досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю. Згідно з чинною в університеті системою комплексної діагностики знань

здобувачів вищої освіти, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здійснюється за 100-бальною системою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («зараховано», «незараховано») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90 – 100	A	Зараховано
85 - 89	B	
75 - 84	C	
70 – 74	D	
60 - 69	E	
35 - 59	FX	Не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Історія України : конспект лекцій / В. М. Хмарський. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 118 с.
2. Мапи та схеми з історії України.
3. Мультимедійні презентації.
4. Навчальні посібники та підручники, згідно списку рекомендованої літератури.
5. Плани практичних занять.
6. Полторак В.М. Хрестоматія з історії України для здобувачів першого рівня «бакалавр» неспеціальних факультетів. Одеса : ОНУ, 2020.
7. Робоча програма навчальної дисципліни.
8. Силабус курсу.

14. Рекомендована література

Основна

1. Бойко О. Д. Історія України. Підручник. 8-ме вид., перероб, допов. Київ : Академія, 2021. 640 с.
2. Грицак Я. Нариси історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. Київ : Генеза, 2019. 656 с.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Київ : Портал, 2022. 408 с.
4. Історія України: підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за заг. ред. д.і.н., проф. М. І. Бушина, д.і.н., проф. О. І. Гуржія. Черкаси : ЧДТУ, 2016. 644 с.
5. Литвин В.М. Історія України [Текст]: підручник / [відп. ред. В. А. Смолій]; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ : Наукова думка, 2013. 989 с.
6. Магочій П.-Р. Ілюстрована історія України / пер. з англ. [С. Біленький]. Київ : Критика, 2012. 446 с.
7. Мицик Ю., Бажан О. Від трипільців до кіборгів. Коротка історія України. Київ : Кліо, 2022. 688 с.
8. Нариси новітньої історії України, 1991–2021; зб. ст. / ред. М. Мінаков, Г. Касьянов та М. Роджанські. Київ : Laugus, 2021. 344 ст.: табл., граф.
9. Палій О. Історія України. 3-тє вид. Київ : К.І.С., 2017. 596 с.
10. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 496 с.

Додаткова

1. Бекірова Г. Півстоліття опору: кримські татари від вигнання до повернення (1941–1991 роки). Нарис політичної історії. Київ : Критика, 2017. 488 с.: фото.
2. «Братня» навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст. Київ, 2016. Войтович Л. Галич у політичній історії Європи XI–XIV століть / Л. Войтович. Львів : Левада, 2017. 478 с.
3. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990-2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. Київ, 2017. Історія української культури: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл./ [Ю. І. Кулагін та ін.]. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 627 с.
4. Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. 3-тє вид., доповн. Львів: Літературна агенція «Піраміда», 2016. Історія української культури. Хрестоматія: навч. посіб. для студентів ВНЗ/ [Н.А. Латигіна та ін.]. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 315 с.
5. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / Відп. ред. В. Смолій; кер. авт. кол. Г. Боряк; авт. кол.: В. Головка (коорд. проекту), В. Даниленко, С. Кульчицький, О. Майборода, В. Смолій, Л. Якубова, С. Янішевський. НАН України. Інститут історії України. Київ : Ніка-Центр, 2016. 796 с.
6. Історія українського війська / авт. кол.: / М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєв, М. Майоров, Я. Примаченко, А. Руккас, Є. Синиця, О. Сокирко, А. Харук, Б. Черкас; кер. проекту К. Галушко; під заг. ред. В. Павлова. Громадський просвітницький проект «ЛКВЕЗ. Історичний фронт». Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 416 с.
7. Каппелер А. Нерівні брати. Українці та росіяни від середньовіччя до сучасності. Чернівці : Книги-XXI, 2018. 320 с.
8. Кузьо Т. Війна Путіна проти України. Революція, націоналізм і криміналітет / Пер. з англ. Андрія Павлишина. Київ : Дух і літера, 2018. 560 с.
9. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі / С.Кульчицький. Книга 1. Київ : Темпора, 2013. 504 с.; Книга 2. Київ : Темпора, 2013. 628 с.
10. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи. Київ : Центр Разумкова, 2018. 232 с.

11. Нариси історії Української революції 1917 – 1921 років / Гол. редкол. В. А. Смолій; кер. авт. кол. В. Ф. Верстюк. Київ, 2011. Кн. 1. 390 с; Київ, 2012. Кн. 2. 464 с.
12. Україна в Другій світовій війні: погляд з XXI століття. Історичні нариси. У двох книгах. Кн. 1. Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка, НАН України», 2010. 734 с.; Кн. 2. Київ : НВП «Видавництво «Наукова думка, НАН України», 2011. 943 с.
13. Україна крізь віки. У 15-ти тт. / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. Київ : Альтернативи, 1998-2000.
14. Хмарський В. М. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова (1865–2015): історія та сучасність / гол. ред. І. М. Коваль; Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса : ОНУ, 2015. С. 249–293 (у співавторстві з В. В. Левченком і Г. С. Левченко).
15. Черненко О. Історія цивілізації. Україна. Том 2. Від Русі до Галицького князівства (900-1256). Харків : Фоліо, 2021. 592 с.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Історія України IX – XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації URL: <http://www.litopys.org.ua>
2. Національна бібліотека України ім. В.Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Офіційний сайт бібліотеки «Культура України». Постійна адреса: <http://elib.nplu.org/>
4. Офіційний сайт Інституту історії НАН України. Постійна адреса: <http://www.history.org.ua>
5. Офіційний сайт НБ ОНУ імені І. І. Мечникова. Постійна адреса: <http://library.onu.edu.ua>
6. Офіційний сайт Одеської національної наукової бібліотеки. Постійна адреса: <http://odnb.odessa.ua/>
7. Український історичний портал URL: <http://www.history.org.ua>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І.
МЕЧНИКОВА
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

« *вересня* » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: *05 «Соціальні та поведінкові науки»*

Спеціальність: *052 Політологія*

Освітньо-професійна програма: *Політологія*

ОНУ
2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична історія України». –
Одеса: ОНУ, 2023. – 18 с.

Розробники:

Кройтор А.В. к.політ.н., доцент, доцент кафедри політології ОНУ імені
І.І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політології

Протокол № 1 від. “18” 08 2023 р.

Завідувач кафедри _____ Василь ПОПКОВ

Погоджено із гарантом ОПІ _____ Марія МІЛОВА

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету МВПС

Протокол № 1 від. “18” 08 2023 р.

Голова НМК _____ Олег ХОРОШИЛОВ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Світлана КОЧ

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри політології

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ Світлана КОЧ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 ІНДЗ*	Галузь знань 05 - <u>Соціальні та поведінкові науки</u> Спеціальність 052 - <u>Політологія</u> Рівень вищої освіти: <u>1 рівень, бакалавр</u>	Нормативна / (ВНЗ/студента) <i>Дисципліни професійної і практичної підготовки</i>	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		16	8 год.
		Практичні, семінарські	
		14	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60	82
		у т.ч. ІНДЗ*	
Форма підсумкового контролю: <i>Іспит</i>			

* – за наявності

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – надати знання здобувачам про ретроспективу розвитку політичних процесів в Україні з початку ХХ ст. до сучасності. Окреслити особливості політичної історії даного періоду, визначивши причинно-наслідкові зв'язки політичного процесу на відповідному етапі його розвитку.

Предметом вивчення є процеси в Україні на мікро-, макро –мега-рівнях політики. Зокрема формування української державності та її внутрішньополітичні процеси у всіх формах інституціоналізації: Українська Народна Республіка (періоду Української Центральної Ради), Українська Держава (період гетьманату П. Скоропадського), Українська Народна Республіка (часи Директорії), ЗУНР, УСРР, Карпатська Україна, УРСР, Україна (в умовах незалежності). Також до предмету вивчення навчальної дисципліни відноситься особливості політичної, військової національної боротьби за українську державність, партійні процеси на різних історичних етапах державотворення. Окрему увагу приділено сучасним політичним процесам в Україні та її боротьбі з агресією РФ.

Завдання курсу:

- ✓ сформувати у здобувачів здібності професійного, політологічного аналізу історичних процесів;
- ✓ забезпечити вміння використовувати набуті здобувачами знання при аналізі політичних процесів минуло;
- ✓ сформувати практичні вміння встановлення причинно-наслідкових зав'язків в політиці та вплив прийнятих політичних рішень в минулому на сучасний стан політичного процесу;
- ✓ забезпечити використання набутих знань для аналізу сучасних політичних процесів та їх прогнозування на основі ретроспективного порівняння;
- ✓ сформувати вміння верифікації історичних джерел, з метою деміфологізації історії.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності:

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах

Програмні результати навчання (РН):

РН07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні етапи політичного процесу в Україні від початку ХХ ст. до сучасності;
- особливості політичної боротьби на кожному етапі новітньої історії України;
- основних акторів політичного процесу в новітній історії держави;
- зміст і сутність політичних процесів в історичній ретроспективі;
- специфічні ознаки політичного життя на кожному етапі історії;
- загальні тенденції політичного розвитку, інституціоналізації партійної системи, інституційний каркас кожної з українських держав, що існували в ХХ ст. та особливості інституціоналізації політичної системи сучасної України.

вміти:

- творчо використовувати набуті знання з історії для встановлення подібностей та відмінностей у політичних процесах минулого та сучасності;
- орієнтуватися у динамічних змінах політичного життя, надавати політологічну оцінку минулим та поточним подіям з огляду на їх роль в процесах політичного розвитку;
- застосовувати прийоми моделювання певних політичних процесів на основі встановлення аналогій з історичними прикладами з метою визначення їх типу, напрямку і характеру;

- виявляти об'єктивні умови, ресурси, стратегії й технології суспільно-політичних трансформацій, встановлюючи тяглість політичного процесу в історії.
- встановлювати причинно наслідкові зв'язки тих чи інших політичних процесів та явищ.
- аналізувати історичні джерела та їх значення для політичного процесу минулого;
- виокремлювати історичний факт від політичного міфу;
- верифікувати історичні джерела та деконструювати історичні міфи, фейки.

2. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Вступ. Основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку України в ХХ ст.

Мета та завдання курсу, методи контролю. Особливості соціально-політичного, економічного, культурного становища українських земель на початку ХХ ст. у складі Австро-Угорської та Російських імперій. Політичні та громадські організації в Україні їх політичні засади та цілі діяльності. Особливості формування національної еліти в Україні.

Тема 2. Україна в роки Першої світової війни.

Доля України в планах держав Антанти та Четвертого союзу. Політичні партії в Україні та їх внутрішньо та зовнішньополітичні орієнтири (ТУП, УСДРП, «Спілка»). Політичні погляди С. Петлюри, В. Винниченка, Д. Дорошенка. Причини підтримки громадсько-політичними організаціями Наддніпрянщини Російської імперії на початку війни та вплив на громадсько-політичну думку суспільства.

Утворення, мета та цілі діяльності Головної Української ради. Політична діяльність К. Левицького, М. Ганкевич і М. Павлика, Є. Петрушевича. Особливості політичних партій Галичини та їх орієнтири в умовах війни. Політичні причини та наслідки утворення УСС, їх діяльність.

Передумови та політичні наслідки утворення Загальної Української ради: мета та засоби досягнення політичних цілей. Вплив діяльності Союзу визволення України на політичний процес: цілі та завдання діяльності організації. Політична діяльність та погляди А.Жука, Д.Донцова, В.Дорошенка, М.Залізняка, М.Меленевського і О.Скоропис-Йолтуховського.

Тема 3. Українська революція. Конституціонування української державності.

Причини національної революції, соціально-політичні передумови. Роль політичних партій України в національній революції їх програмові положення. Формування політичної нації, роль політичної еліти в даному процесі. Проголошення Першого Універсалу УЦР. Політичне протистояння Центральної Ради та Тимчасового уряду. Політичні причини проголошення

Другого Універсалу та його наслідки для політичного процесу в Україні. Міжпартійні та внутрішньопартійні конфлікти як чинник дисбалансу політичної системи України в умовах її становлення. Проголошення Третього універсалу УЦР та протистояння з більшовицькою Росією. Перша російсько-українська війна та її вплив на проголошення незалежності УНР. Технології гібридної війни РРСФР проти УНР. Політичні причини та наслідки підписання Брестського мирного договору. Особливості Зовнішньої політики УНР.

Проголошення Конституції УНР. Причини падіння УЦР та УНР. Особливості процесу демократизації в УНР.

Тема 4. Розгортання визвольних змагань: особливості політичних процесів в Україні.

Внутрішньополітичні та зовнішньополітичні процеси в Українській Державі П. Скоропадського. Згортання демократизації в Україні, особливості політичної еліти держави гетьмана. Суспільно-політичні конфлікти в Україні. Зовнішня політика П. Скоропадського. Причини та наслідки падіння Української Держави.

Директорія УНР: від анти гетьманської політичної організації до уряду держави. Відновлення процесу демократизації в Україні. Внутрішня політика Директорії. Діяльність політичних партій в УНР. Політичні конфлікти в Директорії та їх вплив на процеси державотворення. Друга радянсько-українська війна. Зовнішня політика Директорії. Політичні причини та наслідки проголошення Акту злуки ЗУНР та УНР.

Утворення Української національної ради: політичний курс та мета діяльності. Проголошення незалежності ЗУНР: особливості внутрішньої та зовнішньої політики. Конституція ЗУНР. Протистояння з відродженою Річчю Посполитів.

Утворення УСРР як квазідержавного утворення з метою більшовицької боротьби проти УНР. Варшавські договори та їх вплив на УНР і війну проти більшовиків. Ризький мирний договір: причини та наслідки.

Внутрішні та зовнішні причини втрати суверенітету УН та ЗУНР.

Тема 5. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.

Політика воєнного комунізму: причини, особливості реалізації та наслідки. Державний статус УСРР 1921 -1922рр. Особливості політичної системи в УСРР. Формування СРСР та його вплив на політичні процеси в УСРР. Конституція : УСРР та СРСР. Удміністративно-територіальний устрій УСРР. Політичні причини та наслідки впровадження НЕПу та політики коренізації (українізації). Особливості внутрішньопартійної структури КП(б)У. Відродження УАПЦ як складова політичного процесу в Україні. Політика форсованої індустріалізації в СРСР та особливості її реалізації в Україні: вплив на соціально-політичні процеси. Особливості політичної пропаганди в СРСР та УРСР, ідеологізація суспільно-політичного життя.

Політика тотальної колективізації. Голодомор 1932-1933 рр. як інструмент реалізації геноциду української нації. Політичні репресії проти української еліти, як засіб знищення національної ідентичності. Великий терор, Розстріляне відродження: політична зумовленість та наслідки для України. Конституція УРСР 1937 рік. Політика русифікації в СРСР. Ідеологізація суспільно-політичного життя в УРСР.

Українські землі у складі Польщі. Політика колонізації та пацифікації. Політичні партії Галичини: УНДО, УПНР, УНДП, УСРСО, . Політика нормалізації стосунків. Діяльність ОУН: мета та методи досягнення цілей.

Політичні процеси на українських землях у складі Чехо-Словаччини. Діяльність УНО (Августин Волошин). Політичні течії на Закарпатті. Утворення Карпатської України та проголошення її незалежності.

Політичні процеси на українських землях у складі Румунії.

Тема 6. Україна в роки Другої світової війни та післявоєнного періоду.

Політичні наслідки Пакту Молотова-Ріббентропа. Початок Другої світової війни. Окупація Радянським Союзом західних територій України. Захоплення Радянським Союзом Бессарабії та Буковини. Зміни адміністративно-територіального устрою УРСР 1939 – 1940рр. Політика радянська західних областей України, боротьба з ОУН. Політичні репресії.

Початок радянсько-німецької війни як чинник політичних процесів в Україні. Діяльність націоналістичних організацій в Україні. Акт відновлення Української держави. Діяльність УПА та її взаємовідносини з ОУН.

Встановлення окупаційного режиму в Україні. Територіальний устрій українських земель в умовах окупації, особливості нацистського окупаційного режиму. «Новий порядок» та його наслідки для України, репресії проти населення. Рух опору в Україні: ідейно-політичні течії. Радянський партизанський рух: особливості політико-ідеологічних орієнтирів та форм боротьби. Національний рух опору: УПА, ОУН, УГВР. Польський визвольний рух. Українсько-польське протистояння в роки Другої світової війни: політичні передумови, протікання та наслідки.

Роль України в розгромі нацизму. Політичні наслідки депортації кримськотатарського народу в 1944 році. Вихід УРСР на міжнародну арену. Національно-визвольний рух у післявоєнний період. Завершення радянської західних областей УРСР. Остаточне встановлення сталінської диктатури політичні репресії в післявоєнний період. Ліквідація УГКЦ.

Тема 7. Україна в умовах десталінізації, системної кризи радянського ладу та перебудови.

Суспільно-політичне становище республіки 1954 -1965 рр. Внутрішньопартійна боротьба після смерті Сталіна. Приєднання Криму до складу УРСР, політико-правове оформлення. Лібералізація суспільно-політичного життя, реабілітація жертв сталінських репресій. Політичні наслідки ХХ з'їзду КПРС. Політичні наслідки ХХІІ з'їзду КПРС.

Міжнародне становище СРСР та УРСР. Соціально-економічна політика М.Хрущова. Зародження та розвиток опозиційного руху в СРСР, його особливості в УРСР. Поява Шістдесятництво його політично-ідейні орієнтації. Націонал-визвольний рух та дисидентство. Антирелігійна політика в УРСР.

Внутрішньо-, та зовнішньополітичне становище УРСР в період застою. Згорання демократизації в СРСР та його прояви в УРСР за часів Л.Брежнєва. Неосталінізм періоду системної кризи радянського ладу. Кадрові зміни в УРСР. Зміни в системі влади, формування номенклатури. Конституція СРСР 1977 р. Конституція УРСР 1978 р. Політика розрядки та її припинення через вторгнення СРСР до Афганістану. Репресії та переслідування опозиції в УРСР. Політика русифікації в Україні. Громадсько-політичні організації в УРСР. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод. Політична боротьба кримських татар за повернення до Криму.

Перебудова в СРСР та її політичні наслідки в УРСР. Політика гласності її вплив на формування громадсько-політичних рухів. Поява неформальних громадських організацій. Народний рух України за перебудову. Відродження релігійного життя в УРСР. Кримськотатарський національний рух. Суверенізація УРСР. Конституційна реформа 1988р. Вибори до Верховної ради УРСР 1990р. Декларація про державний суверенітет України.

Тема 8. Україна в умовах незалежності з 1991 - ...

Відновлення незалежності України. Акт проголошення незалежності України: передумови, причини, наслідки та зміст. Референдум та вибори президента України 1991 р. Державотворчі процеси в Україні 1991 -1994 рр. Зовнішня політика Л. Кравчука. Ядерне роззброєння України та його наслідки для безпекової політики держави. Політичні процеси в Україні 1994-2004. Конституційний процес в Україні. Згорання демократизації з 1994-1998рр. Формування партійної та виборчої системи України. Зовнішня політика України. Помаранчева революція та поновлення демократичного транзиту в Україні. Конституційна реформа 2004 року. Політика євроінтеграції та інтеграції з НАТО.

Згорання демократизації в період президенства В. Януковича. Зміни до конституції 2010 року. Євроінтеграція. Революція гідності. Анексія РФ Криму. Антитерористична операція. Вибори президента України 2014 рік та парламентські вибори. Зовнішня та внутрішня політика в Україні 2014 – 2019 рр. Формування ПЦУ. Євроінтеграція. Гібридна війна та її вплив на політичні процеси в Україні.

Виборча кампанія 2019 року. Внутрішня та зовнішня політика В. Зеленського. Повномасштабна війна Російської федерації проти України та її вплив на політичні процеси в Україні. Зовнішня політика України в умовах війни.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
Л.		П.	Лаб	С.р	Л.		П	Лаб	Ср.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Тема 1. Вступ. Основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку України в ХХ ст.	9	2	0	0	7	8	0	0	0	8
Тема 2. Україна в роки Першої світової війни.	11	2	2	0	7	9	1	0	0	8
Тема 3. Українська революція. Конституціонування української державності.	11	2	2	0	7	11	1	0	0	10
Тема 4. Розгортання визвольних змагань: особливості політичних процесів в Україні.	11	2	2	0	7	12	2	0	0	10
Тема 5. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	11	2	2	0	7	11	1	0	0	10
Тема 6. Україна в роки Другої світової війни та післявоєнного періоду.	11	2	2	0	7	11	1	0	0	10
Тема 7. Україна в умовах десталінізації, системної кризи радянського ладу та	11	2	2	0	7	12	1	0	0	11

перебудови.										
Тема 8. Україна в умовах незалежності з 1991 - ...	11	2	2	0	7	12	1	0	0	11
Контрольна робота	4	0	0	0	4	4	0	0	0	4
Усього годин	90	16	14	0	60	90	8	0	0	82

5. Теми семінарських занять

Таких видів занять не передбачено програмою курсу

6. Теми практичних занять

№ Пор.	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ. Основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку України в ХХ ст.	0
2	Україна в роки Першої світової війни.	2
3	Українська революція. Конституціонування української державності.	2
4	Розгортання визвольних змагань: особливості політичних процесів в Україні.	2
5	Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.	2
6	Україна в роки Другої світової війни та післявоєнного періоду.	2
7	Україна в умовах десталінізації, системної кризи радянського ладу та перебудови.	2
8	Україна в умовах незалежності з 1991 - ...	2

7. Теми лабораторних занять

Таких видів занять не передбачено програмою курсу

8. Самостійна робота

№ пор.	Назва теми/ види завдань вказати	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Вступ. Основні тенденції соціально-економічного, політичного та культурного розвитку України в ХХ ст. [1]	7	8
2.	Тема 2. Україна в роки Першої світової війни. [1,2,3]	7	8
3.	Тема 3. Українська революція. Конституціонування	7	10

	української державності. [1,2,3]		
4.	Тема 4. Розгортання визвольних змагань: особливості політичних процесів в Україні. [1,2,3]	7	10
5.	Тема 5. Утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні. [1,2,3]	7	10
6.	Тема 6. Україна в роки Другої світової війни та післявоєнного періоду. [1,2,3]	7	10
7.	Тема 7. Україна в умовах десталінізації, системної кризи радянського ладу та перебудови. [1,2,3]	7	11
8.	Тема 8. Україна в умовах незалежності з 1991 - ...[1,2,3]	7	11
9.	Контрольна робота	4	4
10.	Разом	60	82

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять;
- [2] – написання рефератів, есе;
- [3] – підготовка презентацій.

9. Методи навчання

Для розв'язання учбово-професійних завдань навчальної дисципліни застосовано комплексний підхід до діяльності у процесі навчання. Використовуються класичні дидактичні методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності (лекція-пояснення, бесіда, контроль, самоконтроль, взаємоконтроль і т.п.)

Основні форми (методи) проведення занять – це різні формати занять: теоретичне обговорення питань, дискусія, презентаційна робота і т.д.

10.Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Поточний контроль проводиться під час лекційно – практичних занять, а також виконуючи окремі самостійні (індивідуальні) завдання.

Періодичний контроль передбачає написання контрольної роботи за змістовними модулями робочої програми.

Підсумковий контроль складається з результатів поточного контролю плюс письмова робота – написання аналітичних записок та есе, презентації відповідно до тематики дослідження.

Для тих студентів, які не виконали програму курсу з будь-яких причин, проводиться іспит відповідно до питань підсумкового контролю.

Основні форми контролю – співбесіда, перевірка письмової роботи та презентації, іспит.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною Шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом на підставі наданої викладачем літератури; вільно та аргументовано викладає вивчений матеріал під час усних виступів та письмових відповідей; повністю розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу; висловлює свої думки, робить висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки. Здобувач проявляє креативний підхід до виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи; проводить аналіз та порівняння вивченого матеріалу.	творчо розкриває сутність практичних питань під час семінарського заняття, використовуючи додаткову літературу; використовує теоретичні знання при виконання індивідуальної та самостійної роботи; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	добре володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; вільно використовує категоріальний апарат дисципліни; при представленні деяких питань не вистачає аргументації відповіді та застосування додаткової, самостійно вивченої інформації; допускаються при цьому окремі дрібні неточності.	правильно відповів на більшість запитань від викладача; виконав всі індивідуальні та самостійні завдання, але не достатньо повно їх розкрив та не використав додаткову літературу.
Задовільно	володіє навчальним матеріалом та категоріальним апаратом на початковому рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час відповідей та не надає аргументації щодо них.	має елементарні навички виконання завдання; правильно відповідає на половину запитань; виконав на достатньо примітивному рівні індивідуальні та самостійні завдання.
Незадовільно з можливістю повторного складання	студент володіє навчальним матеріалом на початковому рівні; не володіє категоріальним апаратом; не може надати чітких відповідей та робити висновки.	не виконав індивідуального та самостійних завдань, але може дати відповідь на декілька питань для підсумкового контролю.

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє категоріальним апаратом та навчальним матеріалом	не виконав індивідуальне та самостійні завдання та не може дати відповідь на жодне питання з підсумкового контролю

11. Питання для підсумкового контролю

1. Особливості соціально-політичного, економічного, культурного становища українських земель на початку ХХ ст. у складі Австро-Угорської імперії.
2. Стан суспільно-політичного життя українців у складі Російської імперії.
3. Особливості формування національної еліти в Україні на початку ХХст.
4. Україна в планах Антанти та Четвертого союзу.
5. Політичні партії в Україні та їх внутрішньо та зовнішньополітичні орієнтири (ТУП, УСДРП, «Спілка») на початку Першої світової війни.
6. Політичні погляди С. Петлюри, В. Винниченка, Д. Дорошенка.
7. Утворення, мета та цілі діяльності Головної Української ради.
8. Політична діяльність К. Левицького, М. Ганкевич і М. Павлика, Є. Петрушевича.
9. Особливості політичних партій Галичини та їх орієнтири в умовах Першої світової війни.
10. Політичні причини та наслідки утворення УСС, їх діяльність.
11. Передумови та політичні наслідки утворення Загальної Української ради: мета та засоби досягнення політичних цілей.
12. Вплив діяльності Союзу визволення України на політичний процес: цілі та завдання діяльності організації.
13. Політична діяльність та погляди А.Жука, Д.Донцова, В.Дорошенка, М.Залізняка, М.Меленевського і О.Скоропис-Йолтуховського.
14. Причини національної революції, соціально-політичні передумови.
15. Роль політичних партій України в національній революції їх програмові положення.
16. Перший Універсал УЦР: передумови причини та зміст ухвалення.
17. Політичне протистояння Центральної Ради та Тимчасового уряду.
18. Політичні причини проголошення Другого Універсалу та його наслідки для політичного процесу в Україні.
19. Проголошення Третього універсалу УЦР та протистояння з більшовицькою Росією.
20. Перша російсько-українська війна та її вплив на проголошення незалежності УНР.
21. Політичні причини та наслідки підписання Брестського мирного договору.
22. Особливості Зовнішньої політики УНР. Конституція УНР.
23. Причини падіння УЦР та УНР.

24. Внутрішньополітичні та зовнішньополітичні процеси в Українській Державі П. Скоропадського.
25. Причини та наслідки падіння Української Держави.
26. Директорія УНР: від анти гетьманської політичної організації до уряду держави.
27. Внутрішня та зовнішня політика Директорії УНР.
28. Діяльність політичних партій в УНР. Політичні конфлікти в Директорії та їх вплив на процеси державотворення.
29. Друга радянсько-українська війна.
30. Політичні причини та наслідки проголошення Акту злуки ЗУНР та УНР.
31. Утворення Української національної ради: політичний курс та мета діяльності.
32. Проголошення незалежності ЗУНР: особливості внутрішньої та зовнішньої політики.
33. Утворення УСРР як квазідержавного утворення з метою більшовицької боротьби проти УНР.
34. Варшавські договори та їх вплив на УНР і війну проти більшовиків.
35. Ризький мирний договір: причини та наслідки.
36. Політика воєнного комунізму: причини, особливості реалізації та наслідки.
37. Державний статус УСРР 1921 -1922рр. Особливості політичної системи в УСРР.
38. Формування СРСР та його вплив на політичні процеси в УСРР.
39. Політичні причини та наслідки впровадження НЕПу та політики коренізації (українізації).
40. Особливості внутрішньопартійної структури КП(б)У.
41. Відродження УАПЦ як складова політичного процесу в Україні на початку ХХ ст.
42. Політика форсованої індустріалізації в СРСР та особливості її реалізації в Україні: вплив на соціально-політичні процеси.
43. Особливості політичної пропаганди в СРСР та УРСР, ідеологізація суспільно-політичного життя.
44. Політика тотальної колективізації. Голодомор 1932-1933 рр. як інструмент реалізації геноциду української нації.
45. Політичні репресії проти української еліти, як засіб знищення національної ідентичності. Великий терор, Розстріляне відродження: політична зумовленість та наслідки для України.
46. Конституція УРСР 1937 рік.
47. Політика русифікації в СРСР. Ідеологізація суспільно-політичного життя в УРСР.
48. Українські землі у складі Польщі в міжвоєнний період.
49. Політика полонізації та пацифікації. Політичні партії Галичини: УНДО, УПНР, УНДП, УСРСО.
50. Політика нормалізації стосунків.
51. Діяльність ОУН: мета та методи досягнення цілей.

52. Політичні процеси на українських землях у складі Чехо-Словаччини. Діяльність УНО (Августин Волошин).
53. Політичні течії на Закарпатті в міжвоєнний період. Утворення Карпатської України та проголошення її незалежності.
54. Політичні наслідки Пакту Молотова-Ріббентропа.
55. Зміни адміністративно-територіального устрою України 1939 – 1941рр.
56. Початок радянсько-німецької війни як чинник політичних процесів в Україні.
57. Діяльність націоналістичних організацій в Україні. Акт відновлення Української держави. Діяльність УПА та її взаємовідносини з ОУН.
58. Встановлення окупаційного режиму в Україні.
59. Рух опору в Україні: ідейно-політичні течії.
60. Українсько-польське протистояння в роки Другої світової війни: політичні передумови, протікання та наслідки.
61. Вихід УРСР на міжнародну арену в післявоєнний період..
62. Остаточне встановлення сталінської диктатури політичні репресії в післявоєнний період. Ліквідація УГКЦ.
63. Суспільно-політичне становище республіки 1954 - 1965 рр. Внутрішньопартійна боротьба після смерті Сталіна.
64. Приєднання Криму до складу УРСР, політико-правове оформлення.
65. Лібералізація суспільно-політичного життя, реабілітація жертв сталінських репресій.
66. Політичні наслідки ХХ з'їзду КПРС. Політичні наслідки ХХІІ з'їзду КПРС.
67. Зародження та розвиток опозиційного руху в СРСР, його особливості в УРСР.
68. Поява Шістдесятництва його політично-ідейні орієнтації. Націонал-визвольний рух та дисидентство.
69. Згорання демократизації в СРСР та його прояви в УРСР за часів Л.Брежнєва.
70. Українська громадська група сприяння виконанню Гельсінських угод.
71. Політична боротьба кримських татар за повернення до Криму.
72. Перебудова в СРСР та її політичні наслідки в УРСР.
73. Народний рух України за перебудову.
74. Суверенізація УРСР. Конституційна реформа 1988р. Декларація про державний суверенітет України.
75. Вибори до Верховної ради УРСР 1990р.
76. Акт проголошення незалежності України: передумови, причини, наслідки та зміст. Референдум та вибори президента України 1991 р.
77. Державотворчі процеси в Україні 1991 -1994 рр.
78. Політичні процеси в Україні 1994-2004. Конституційний процес в Україні.
79. Формування партійної та виборчої системи України. Зовнішня політика України.

80. Помаранчева революція та поновлення демократичного транзиту в Україні. Конституційна реформа 2004 року.
81. Політика євроінтеграції та інтеграції з НАТО.
82. Згорання демократизації в період президенства В. Януковича. Зміни до конституції 2010р.
83. Революція гідності.
84. Анексія РФ Криму. Антитерористична операція.
85. Вибори президента України 2014 рік та парламентські вибори.
86. Зовнішня та внутрішня політика в Україні 2014 – 2019 рр.
87. Гібридна війна та її вплив на політичні процеси в Україні.
88. Выборча кампанія 2019 року. Внутрішня та зовнішня політика В. Зеленського.
89. Повномасштабна війна Російської федерації проти України та її вплив на політичні процеси в Україні.
90. Зовнішня політика України в умовах війни.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль										Підсумковий контр	Сума балів
Змістовний модуль									бал	іспит	100
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8			
Практичні	5	5	5	5	5	5	5	5	40		
Контр. робота									30	30	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	Ф	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Політична історія України». URL: <https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/dystsypliny>
2. Силабус навчальної дисципліни «Політична історія України».

14. Рекомендована література

Основна

1. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В. М. Литвин; Відп. ред. В. А. Смолій. НАН України. Інститут історії України. – К.: Наукова думка, 2013. 1056 с.
2. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. К. : Наук. думка, 2013. 1056 с
3. Кіпіані В. Війна двох правд: Поляки та українці у кривавому ХХ ст.. Харків: Vivat, 2017.301 с.
4. Кройтор А. Умови та характер процесу інституціоналізації політичних партій в Україні на початку ХХ століття. *Актуальні проблеми політики*. 213. № 49. С. 321–329. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/49_2013/41.pdf.
5. Литвин В. Історія України: підручник / відп. ред.. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с.
6. Сергійчук В. В обороні Української правди. Збірник окремих наукових розвідок до 60-річчя від дня народження. Київ: ПП Сергійчук М.І., 2010. 502 с.
7. Смолій В., Левенець Ю. Україна: політична історія. ХХ початок ХХІ ст. Київ : Парлам. вид-во, 2007. 1028 с. URL: <https://violity.com/ua/105318796-ukrayina-politichna-istoriya-xx-pochatok-xxi-stolittya-2007-god-tirazh-2-000>.
8. Снайдер Т. Шлях до не свободи: Росія, Європа, Америка. Львів : Човен, 2020. 392 с.
9. Кройтор А. Конституційні засади становлення парламентаризму в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2017. № 59. С. 223–238. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/13761/Кройтор%20А.%20В.%20Конституційні%20засади%20становлення%20парламентаризму.pdf?sequence=3&isAllowed=y>.
10. Ніколаєва М., Кройтор А. Авторитарні звороти у процесі демократизації України. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 38. URL: http://www.apfs.nuoua.od.ua/archive/38_2022/17.pdf.
11. Kroitor A. Intra-party restructuring in the conditionsof political transitin Ukraine /A. Kroitor// DEMOCRATIC TRANSIT IN TERMS OF SECURITY AND DEVELOPMENT: UKRAINIAN AND FOREIGN EXPERIENCE / A. Kroitor. – Lviv-Toruń: Lviv-Toruń Liha-Pres 2019, 2019. С. 153–175.

Додаткова

1. Брехуненко В. та ін. «Братня навала»: Війни Росії проти України XII –XXI ст. Київ, 2016.
2. Коройтор А.В. Політичні партії як суб'єкти демократичних перетворень в Україні /А.В. Кройтор// Науковий вісник, збірник наукових праць. Одеський національний економічний університет, Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса, 2014. – Вип. 29 (208).
3. Крим після анексії. Державна політика, виклики, рішення та дії. Біла книга /за редакцією Ю. Тищенко. Київ, 2016. 145 с. http://ucipr.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=457&catid=42&Itemid=205&lang=ua
4. Кройтор А. В. Внутрішньопартійні відносини у процесі посткомуністичних трансформацій. *Актуальні проблеми політики*/ 2013. Вип. 48. с. 301-308
5. Кройтор А. Принципи реформування муніципального управління та місцевого самоврядування в Україні в контексті євроінтеграції. *Evropský politický a právní diskurz*. 2020. №3.
6. Кройтор А. Реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні в контексті становлення громадянського суспільства. / А. Кройтор, А. Пехник. // *Актуальні проблеми політики*. 2020. №65
7. Кройтор А., Кольцов М. Виклики демократизації України у процесі європейської інтеграції під час російсько-української війни. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2022. № 39. С. 170–176. URL: http://www.apfs.nuoua.od.ua/archive/39_2022/29.pdf.
8. Кулик Р., Майоров М. 2014. Початок російсько-української війни. Київ, 2019. URL: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/broshura-2014-rochatok-rosiysko-ukrayinskoji-viynu>
9. Майдан від першої особи: 45 історій Революції Гідності / упоряд. Т. Ковтунович, Т. Привалко. Київ, 2015. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/maidan_vid_pershoy_osoby.pdf
10. Наш Крим. Неросійські історії українського півострова. Київ: К.І.С., 2016. 312 с. URL: https://old.uinp.gov.ua/sites/default/files/nash_krym_2016.pdf
11. Неоголошена війна. Невідомі факти і хроніки АТО / О. Калиновська та ін. Харків, 2015.

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Наукова бібліотека Одеського національного університету ім.І.І. Мечникова. Офіційний сайт <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Національна парламентська бібліотека. Офіційний сайт. <http://www.nplu.org/>
3. Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>
4. Національний меморіальний комплекс героїв Небесної Сотні – музей Революції Гідності. URL: <https://maidanmuseum.org/uk/storinka/promaydan>
5. Проєкт «Віртуальний некрополь української еміграції». URL:

<http://necropolis.uinp.gov.ua>

6. Українська правда. Історична правда. URL: <https://www.istpravda.com.ua>

7. Український інститут національної пам'яті. URL: <https://uinp.gov.ua>